

Slutrapport från termin vid Williams College, MA

Förberedelser och planering

När jag fick reda på att jag hade blivit uttagen till programmet, samt vart jag skulle åka, tog jag kontakt med de ansvariga personerna vid Williams College – John Gerry (Associate Dean of Faculty) och Chris Waters (Chair of History Department). De svarade mig omedelbart och vi bestämde en lämplig vecka för mitt planeringsbesök i april. Besöket skedde under den vecka då höstens kurser presenterades för studenterna, och ett antal studentaktiviteter och institutionssammankomster ägde rum. Detta var mycket bra. Chris Waters var nog med att introducera mig, ge mig praktiska tips vad gällde kursförberedelser etc. Jag fick möjlighet att visa upp mig för presumtiva studenter och fick genast träffa de blivande kollegerna under hösten. Jag kände mig verkligen välkommen och att min kommande insats var uppskattad på förhand. En av studenterna jag träffade i april valde min kurs, vilket var roligt. De praktiska och administrativa detaljerna sköttes smidigt och pricksfritt av den administrativa chefen Sally Bird, samt av institutionens sekreterare Linda Saharczewski. Lika smidigt var det när min man och jag väl var på plats i augusti.

Uppgifter och ansvarsområden

Historiska institutionen ville att jag skulle hålla en egen kurs för tredjeårs studenter, men gav mig fria händer. Så redan innan planeringsbesöket formulerade jag ett kursförslag som knöt an till min forskning kring kvinnliga naturfilosofer under 1600-talet. Jag bollade förslaget med Chris Waters, som tyckte att det var lite för snävt med tanke på att kurserna i historia inte har några formella förkunskapskrav. Han var behjälplig med exempel på kursplaner och hur jag skulle tänka för att passa in i ett liberal arts tänkesätt. När jag kom hem till Sverige skrev om jag kursplanen (Gender and Intellectual Life in Seventeenth Century Europe), bestämde kurslitteratur och ordnade ett kurskompendium. Förutom att undervisa, ville jag gärna delta i institutionens övriga verksamhet – utbildningsplanering, anställningsärenden etc., och det fick jag gärna göra. Över huvud taget kände jag mig genast inkluderad i lärarkollegiet, vilket bidrog till att jag fick möjlighet att verkligen lära om arbetssättet vid Williams College från insidan.

Aktiviteter under terminen

Jag höll min kurs (25 tillfällen två gånger 1,5 tim per vecka). Förberedelserna, genomförandet och efterarbetet upptog den mesta av min tid under hösten. Kursen var en skrivintensiv kurs, så jag fick följaktligen många texter att kommentera och diskutera med studenterna. Den avslutades med en längre forskningsorienterad uppsats. På hela taget tyckte jag att uppläggningsen fungerade bra, men eftersom jag inte kände till förväntningarna och förkunskaperna hos en genomsnittsstudent vid ett liberal arts college så fick jag justera kursen efter hand. Detta var dock inget stort problem, men jag önskar att jag hade kunnat ge kursen en gång till. De föreläsningar jag hade förberett förvandlades till diskussioner, som följde ett antal frågeställningar i en planerad lektionsplan – ett givande sätt att organisera undervisningen som jag tänker ta med mig hem. Studentgruppen var liten (en grupp om 8 personer), vilket var en vanlig storlek för min typ av kurs. Studenterna var arbetsamma, ambitiösa och välvilligt inställda. Jag

lärde mig mycket av dem, och tycker att en av de stora behållningarna under hösten var just mötet med studenterna.

Chris Waters och de övriga lärarna vid institutionen diskuterade gärna mina erfarenheter, gav mig tips och idéer. Jag deltog dessutom regelbundet i Williams pedagogiska lunchseminarier PET (Project for Effective Teaching), som ägde rum två gånger i veckan och vid vilka olika pedagogiska utmaningar och problem togs upp till diskussion. Jag hade ett eget PET-seminarium (30 nov 2011) där jag berättade om mina erfarenheter vid Williams, samt gav en jämförande utblick över svensk respektive amerikansk (ja, den jag har sett hittills) högre utbildning.

Till detta var jag delaktig i institutionens och collegets fortlöpande verksamhet. Det var intressant att se hur och vilka ärenden som behandlades vid institutionsmöten och fakultetsmöten. Mitt intryck var att byråkratin var betydligt mindre än i Sverige, vilket inte är så konstigt med tanke förutsättningarna vid Williams, men likväl befriande att erfara. Jag deltog i ett anställningsärende, vilket också satte mina svenska erfarenheter i perspektiv.

Viktigaste lärdomarna

Förutom de saker jag redan nämnt ovan, vill jag betona värdet av att tillbringa en längre tid vid ett annat universitet just som lärare. Det är alltid viktigt att sätta sina egna föreställningar på spel; att inse att saker och ting kan organiseras på olika sätt. Givetvis är villkoren så olika mellan ett stort statligt universitet i Sverige och ett litet privat elit-college i USA, men akademien är också sig lik världen över. Jag tror till exempel att vi kan hitta många goda idéer om hur vi i Sverige kan utforma humanistiska utbildningar på avancerad nivå. Avancerad humanistisk utbildning skulle vinna mycket på att omdefiniera sin plats i utbildningssystemet genom att profilera sig som liberal arts. De humanistiska kompetenserna, som ofta framställs som så generella att de hittas överallt i högre utbildning, skulle då verkligen kunna framträda som specifika i sin kritiska öppenhet och ämnesmässiga bredd. I mångt och mycket handlar det om att ge studenterna gott självförtroende och mod ta sig an utmaningar och nya problem, oavsett förkunskaper. Detta var något som lärarna vid Williams ofta återkom till.

Den pedagogik som följer av ett sådant förhållningssätt måste sätta studentens eget lärande i fokus. Som doktorand fick jag ofta höra att det är först när man själv börjar undervisa som man verkligen lär sig, detta borde gälla studenter också. Jag upplevde att undervisningsformerna vid Williams skapade mer aktiva och självständigt tänkande studenter, och att den undervisningsform jag är van vid från Sverige (föreläsning som följs av diskussion) gör studenterna mer passiva och benägna att leta efter det rätta svaret, trots att vi egentligen vill tvärtom.

Jämförelse mellan verksamheten vid det utländska lärosätet och den i Sverige

Jag har redan sagt en hel del om detta, men fyller på.

- Studentunderlag? Jag tyckte att studenterna på min kurs var lika mina studenter på avancerad nivå, det vill säga de som har läst idé- och lärdomshistoria under flera terminer. Men ingen av studenterna på kursen hade några förkunskaper i tidigmodern historia. Jag var förvånad över den höga kapacitet och viljan att studera som fanns i gruppen. Det gjorde undervisningen rolig och givande! Kanske hade upplevelsen varit en annan om jag hade undervisat freshmen.

Williams antar för övrigt bara de bästa, så studentunderlaget är givetvis ett annat än för många utbildningar i Sverige.

- Förhållandet utbildning och forskning? Förhållandet lärare och student? Det här är intressant. Jag kan ha fel, men jag har en känsla av att i Sverige innebär forskningsanknytning i utbildningen att man redovisar forskningsresultat. Vid Williams var det tvärtom. Forskningen utvecklades och planerades i samband med undervisningen. Eftersom kurserna och kursplanerna är dina egna som lärare, så har du frihet att utforma dem som du vill. Som lärare behöver du alltså inte gå in och undervisa på föreliggande kursplaner, som ofta är fallet i Sverige. Med tanke på den resurs och inspiration som studenterna kan vara bidrar de därför till forskningen. Undervisningen i smågrupper över en hel termin skapar också förutsättning för nära relation mellan student och lärare. Med tanke på den höga avgiften och prestige hos ett college som Williams kan också studenterna kräva mer av lärarna, eller de känner sig mer befogade att göra det, antar jag. Det hela skapar en positiv spiral, där både lärare och student är engagerade i utveckling av både utbildning och forskning.
- Bredd respektive specialisering av utbildningen? Progression i utbildningen oroade mina kolleger på historiska institutionen föga. Jag tog upp frågan till diskussion flera gånger, men man menade att liberal education syftar till bredd med beredskap för spets. Det såg lite annorlunda ut i ämnen som matematik, men det var ändå inte fråga om att skriva in progressionen i övergripande utbildningsplaner. Av vikt var i stället att låta studenterna göra egna kopplingar mellan olika discipliner och kunskapsfält, och inte att studenterna skulle visa på en successiv ackumulation av fakta. För vad är ett faktum? Det är där det nya och den kreativa potentialen finns! Jag är rädd för att det finns en konserverande effekt i Sverige, där progressionen betonas så utan att det egentligen finns någon konsensus kring vad progression egentligen är. Vid Williams kunde en major i historia inte ha läst något om antik historia, men mycket om 1700- och 1800-talen. En senior förväntades dock ha förvärvat en kompetens och historisk utblick som vida översteg en freshman. Studenterna har stor frihet att välja i kursutbudet, men de kan inte bara välja att studera en disciplin. Williams kräver en breddning i examen. En student som studerar för major i historia måste ta några naturvetenskapliga kurser också och vice versa.
- Kompetensutveckling för lärare? Williams erbjuder pedagogiska luncher två gånger per vecka för nyanställd personal (de första 1-3 år). De ingår i PET – Project for Effective Teaching. Jag tyckte att luncherna var intressanta att följa, men jag hörde av yngre kolleger att de kände sig pressade att hinna med och att det var dumt att luncherna inte gav några meriterande poäng, intyg eller dylikt. PET anordnar också träffar för alla lärare vid colleget, som dock inte var särskilt välbesökta. Det ser ut ungefär som i Sverige alltså. Däremot har många lärare ställt upp med att berätta om sina mer eller mindre lyckade pedagogiska insatser i flera videoinspelningar, som ligger på PET:s hemsida. Ett bra sätt att erbjuda peer help tycker jag.
- Rekrytering av lärare? Jag fick följa stora delar av ett anställningsärende, vilket var mycket intressant. Jag tror att Sverige har mycket att lära även om, återigen, villkoren är så olika. Två saker vill jag lyfta fram: 1) I stället för de pliktskyldiga pedagogiska programsatserna, ombads de sökande presentera förslag på tre kurser som de skulle vilja ge, hur och varför. När man läste och jämförde förslagen, fick man faktiskt en bättre bild av inställningen till de pedagogiska

uppdraget. 2) Rekommendationsbrev i stället för sakkunnigutlåtanden. I Sverige har sakkunnigförfarandet av olika skäl förlorat i legitimitet. Är det verkligen en garant för objektiva och neutrala bedömningar? Måste det ta så lång tid från utlysning till anställning? I USA krävs den sökande själv ordna åtminstone tre sakkunniga som kan gå i god för att forskningen håller måttet. De sakkunniga skriver 4-5 sidors utlåtanden och skulle nog inte göra detta om de verkligen inte ville förorda personen i fråga. Till detta kommer att institutionen har stor kontroll över processen och vem som skall anställas. Alla lärare vid institutionen var engagerad i anställningsprocessen, som diskuterades vid flera institutionsmöten. Från utlysningen i oktober tog det ca fyra månader att anställa en ny lärare.

- Pedagogiken och dess vikt? Pedagogiska meriter? Vid ett liberal arts college är du i första hand lärare, men du förväntas också vara en produktiv forskare av god kvalitet. (Se Förhållandet utbildning och forskning) Det finns en öppenhet inför olika typer av pedagogiska idéer och arbetssätt. Ett system för tutorials tror jag kan vara särskilt spännande för våra humanistiska utbildningar på avancerad nivå. Man skulle kunna tro att pedagogisk meritering väger tungt, men vid den anställningsprocess som jag deltog i så var det framför allt forskningen som räknades – hur gedigen och nyskapande den var, samt hur väl den sökande lyckades förklara och entusiasmera sina bedömare.
- Kursplaner och kursutbud? Kursplaner krävs, men det finns ingen kursplanemall som alla måste följa. Det är lärarna själva som ansvarar för sin kursplan, som dock blir styrande dokument för kursen. Det går inte att ändra hipp som happ, utan alla ändringar måste göras i samråd med studenterna. Kursutbudet är spretigt och byts ut varje termin. Vissa översiktskurser finns kvar (i synnerhet för freshmen), men min bedömning är att det är stor omsättning på kurserna från år två och uppåt. Detta funkar för att det finns en annan syn på progression i utbildningen än i Sverige. (Se Bredd respektive specialisering av utbildningen)
- Examinationsformer? Lika stor frihet här som annars. Lärarna är ansvariga att hitta den bästa examinationsformen givet kursens mål.
- Arbetsmarknaden? Anställningsbarhet var inget man pratade om, och man behövde kanske inte heller. I en mening är varje student som har en examen från Williams anställningsbar. Men det finns också en tanke bakom. I visionen betonas: "No one can pretend to more than guess at what students now entering college will be called upon to comprehend in the decades ahead. No training in fixed techniques, no finite knowledge now at hand, no rigid formula can solve problems whose shape we cannot yet define. The most versatile, the most durable, in an ultimate sense, the most practical knowledge and intellectual resources that we can offer students are the openness, creativity, flexibility, and power of education in the liberal arts." Detta tänkande går i många avseenden stick i stäv mot svensk högskolepolitik.

På agendan för att diskutera och om möjligt införa i Sverige, samt fortsatta kontakter Jag tror att jag i texten ovan har fått med både saker att diskutera och inspireras av i Sverige, samt några konkreta saker som skulle kunna överföras ganska enkelt. Det gäller såväl för egen del som för institutionen, fakulteten och universitetet. Jag har redan hållit ett seminarium vid min heminstitution om min tid i USA (19 januari 2012), och kommer hålla ett universitetsgemensamt seminarium senare i vår (30 mars 2012). Inom ramen för det nya kandidatprogrammet Liberal Arts vid Göteborgs universitet, hoppas

jag givetvis kunna dra nytta av mina erfarenheter. Några konkreta planer på fortsatt samarbete lyckades jag inte driva igenom. Men vi påbörjade samtal om utbyte av kortare karaktär – att en lärare kommer hit en vecka, att vi anordnar virtuella möten mellan våra studenter. Jag kom i kontakt med en lärare som undervisade i skandinavisk kultur, och vi funderade på att låta våra studenter gemensamt diskutera den svenska modellen i vår. Några längre utbytesperioder tror jag inte är möjligt, våra utbildningsorganisationer ser så pass olika ut. Däremot etablerade jag forskningskontakter som nog kan utvecklas.

Om Excellence in Teaching

Personligen tycker jag att detta är ett utmärkt program. Forskning utomlands är inspirerande och nödvändigt, men att ta del av arbetet vid ett utländskt lärosäte genom att undervisa på lika (nja, nästan) villkor som övriga kollegiet ger så mycket. Som forskare befinner man sig oftast lite i marginalen, men genom programmets försorg hamnar man i mitten. Eftersom lärarutbyten har visat sig svårt att organisera på egen hand är programmet än mer värdefullt. Ett konkret råd vore att uppmärksamma universiteten om detta, så att de inte bara bländas av forskningssatsningar. Efter att ha vistats vid ett liberal arts college så tror jag att nydanande och konkurrenskraftig forskning växer ur god undervisning och bra utbildningar.

Råd

- Missa inte tillfället att stanna några dagar under planeringsbesöket. Du hinner träffa dina blivande kolleger i lugn och ro, samt ordna de nödvändiga administrativa rutinerna. Fråga om allt du är osäker om, alla vill hjälpa dig.
- Passa på att fråga om det finns någon lärare som anses extra excellent, vars undervisning du skulle kunna få följa med. Om du har tid, det vill säga, jag tyckte att min kurs tog all min tid. Ett alternativ, som en del STINT-stipendiater har gjort, är att samarbeta med en lärare om en kurs. Fråga vilka lärosätets önskemål är. Vid Williams ville man att jag skulle hålla en egen kurs.
- Delta i alla institutionsmöten och fakultetsmöten. Man lär sig mycket, inte bara om lärosätet utomlands, utan också om hur saker går till vid hemmauniversitetet. Det är dessutom skönt att bara kunna observera och lära, inte behöva engagera sig i kommittéer och beredningsgrupper under en termin. Delta i andra aktiviteter vid colleget.
- Tacka ja till alla inbjudningar! Och bjud tillbaka om det går.
- Bli inte förskräckt över höga kostnader för bil (hyra eller köpa bil är nödvändigt om du inte hamnar i en storstad), bostadshyra och el. Stipendiet räcker!

Göteborg 27 januari 2012
Cecilia Rosengren